

PERSEU RĂPUNE MEDUZA

A stat de veghe cam trei zile. Însă în cea de-a treia noapte, Perseu s-a furișat prin beznă, până aproape lângă ele. Și a pândit când o bătrână își scotea ochiul din orbită, ca să-l întindă celeilalte. Atunci s-a repezit ca uliul și le-a smuls ochiul, într-o clipă, din ghearele-nfricoșătoare.

Ochiul ardea ca un tăciune. Perseu l-a azvârlit în groapă, punând deasupra lui pământ, și s-a ascuns iar în tufiș.

— Cine-i tâlharul?... Unde-i ochiul?... strigau, cu gemete de spaimă, cele trei graie, umblând oarbe pe țărmurile-ntinsei mări.

Perseu le-a spus atunci că este fiul lui Zeus și-al Danaei, și le-a cerut să jure toate, pe Styx, pe fluviul din Infern, că îl vor ajuta s-ajungă la cele trei surori gorgone... Numai așa le dă iar ochiul. Altminteri vor rămâne oarbe.

Văzând că nu mai au ce face, cele trei graie au jurat să îl ajute pe flăcău. Ba chiar l-au învățat să meargă, în primul rând, la niște nimfe, care păstrau într-un palat casca zeului Hades – Pluto. Casca¹ aceasta, făurită de trei ciclopi, avea un har. Acel ce și-o pune pe cap se făcea-ndată nevăzut. Tot nimfele păstrau la ele două sandale-naripate și-un sac de piele fermecat. În acel sac putea să-ncapă, după nevoie, doar o nucă (atuncea sacul se strângea) și tot la fel, putea cuprinde, lărgindu-se, o casă-ntreagă.

---

¹ În multe basme românești eroii dobândesc câte o căciulă, pălărie sau tichie fermecată, pe care, punându-și-o pe cap, devin nevăzuți ca Perseu din legenda elină.

Perseu aude toate astea. Dă graielor înapoi ochiul și se pornește către nimfe. Ajunge la palatul lor. Și – poate învățat de Hermes – grăiește-atâta de frumos, că nimfele îi împrumută sandalele înaripate, sacul de piele fermecat, casca lui Hades, nevăzutul, și îl îndrumă mai departe cum să găsească pe gorgone.

Acuma da, putea să lupte, cu cele trei surori hapsâne! Perseu își pune la picioare sandalele înaripate și se înalță în văzduh. Pornește-n zbor, ca o furtună, către ținutul unde stau preafioroasele gorgone...

Chiar soarele se minunează, văzând sub bolta cea senină pe fiul ager al lui Zeus.

„Unde se duce?“ se întrebă marele Helios, în sine, și-l cercetează cu privirea, căci tare-i mai plăcea să știe și să vegheze-n lume totul.

Îl vede pe flăcău cum zboară spre-o insulă din piatră albă, ce se afla-n mijlocul mării. Gorgonele tocmai dormeau. Șerpii din pletele de-aramă se mișcau amorțiți de somn. Pe-o stâncă dreaptă ca un pat, pe așternuturi de mătase, gorgonele stăteau întinse. Iar solzii-albaștri de oțel, ghearele roșii, de aramă, și-aripile lor lungi, de aur, luceau cu scânteieri pe stâncă, gata aproape să-l orbească. Perseu s-avântă ca năluca lângă gorgonele ce dorm. Cu-nțelepciune se apropie, privindu-le nu drept în față, ci oglindindu-le în scut. Cu sabia lui ascuțită, reteză, dintr-o izbitură, capul Meduzei cel hidos. Prinde de pletele de-aramă capul și îl aruncă-n sac. Iar cu piciorul îi împinge trupul în apă, rostogol.

Meduza, ce fusese una din soațele zeului mării, se zice c-a născut atunci, din gâtul retezat, un cal. Un cal cu aripi la picioare, numit Pegas de-olimpieni. Calul s-a

înălțat ca gândul și a pierit în înălțimi.¹ Însă zburând, a nechezat. Și-a nechezat atât de tare, c-a răsunat până la cer. Gorgonele nemuritoare, de zgomot, s-au trezit din somn, și glasurile lor de-aramă au țipat înfricoșător, văzând-o pe Meduză-n valuri.

Cu ele nu putea să lupte fiul Danaei și-al lui Zeus. Și, ascultând-o pe Atena, voinicul și-a-ndesat pe frunte casca albastră a lui Hades, devenind astfel nevăzut. A luat în mână sacul unde vârase capul plin de șerpi, și cu sandalele-i vrăjite s-a ridicat iute spre cer.

Gorgonele, pline de furie, auzeau vuietul prin aer, dar nu puteau zări nimic. Și, înălțându-se și ele, bătând cu-aripile de aur văzduhul străveziu și rece, au cercetat mai peste tot.

Însă Perseu, în vremea asta, zbura nestingherit spre zări mai azurii și mai senine...

---

¹ Într-o metopă din templul de la Selinonte – sud-vestul Siciliei – a fost înfățișată artistic clipa în care Perseu a răpus pe Meduză. Atena este alături, ca să-l ajute. În metopă se vede și Pegasul, calul născut în ceasul morții din grumazul acestei hidroase ființe, despre care vom mai vorbi când vom ajunge cu povestirea la eroul Belerofon. Această scenă mitologică l-a inspirat, de altfel, și pe artistul italian din secolul al XVI-lea, Benvenuto Cellini, pictor, sculptor și bijutier. Acesta a făurit, turnând în bronz, o capodoperă de artă ce se găsește la Florența, în marea Loggia dei Lanzi. Este reprezentată aici victoria lui Perseu, care a nimicit Meduza și ține în mâna stângă capul ei retezat. Cu piciorul îi calcă trupul, pe care-l va zvârli apoi, imediat, în mare. Figura lui e luminată de bucuria biruinței. Statuia este atât de bine întruchipată de Cellini, încât Perseu crezi că respiră și aștepți parcă din clipă-n clipă să sară de pe soclu și să s-avânte în văzduh.

LA TITANUL ATLAS

Trecuse peste mări și țări, și munți, și râuri cristaline... Plutea deasupra Africii...

Se povestește că, în cale, din sacul său ar fi curs sânge, câteva picături, în mare. Din ele s-a făcut mărgeanul – despre care cei vechi ziceau c-aduce-ntotdeauna lacrimi.

Alți picuri roșii, curși din sacul unde era capul Meduzei, au nimerit peste pământul cel ars de soare-al Libiei. Picurii s-au schimbat în șerpi. Iar șerpii aceia veninoși s-au înmulțit peste măsură, au ucis mii de animale, și Libia s-a pustii.¹

...Și, tot zburând, fiul lui Zeus a ajuns, spre lăsatul-serii, deasupra unei țări de vis. În revărsarea purpurie a razelor din asfințit se vedea-n vale o grădină plină de roade și de flori, și-n ea sclipea un măr uriaș, cu fructele numai de aur.

Aici, în Mauritania, stăpânea regele Atlas, fiul titanului Iapet și frate bun cu Prometeu.²

Acum Perseu plutea deasupra acestei țări mari și bogate. Și-nflămâzînd de drum și lupte, s-a hotărât să se coboare și să mănânce niște fructe, să soarbă și puțină apă și să-și urmeze apoi zborul...

---

¹ Așa își explicau poetic vechii elini faptul că în Libia de odinioară erau prea puțini oameni și animale, iar prin pustiiri foiau șerpilor.

² Mauritania, adică țara maurilor, pământul ce se întinde în Africa septentrională, între Maroc, Algeria, Mali, Senegal și Oceanul Atlantic. Atlas este și el numit de obicei în legende titan. El era pedepsit de Zeus să poarte pentru veșnicie bolta cerului în spinare, pentru că se aliase cu Cronos în lupta împotriva noilor zei olimpicieni.

Numai că regelui Atlas îi prezisese un oracol că, într-o seară, va să vie fiul vrăjmașului său, Zeus, ca să-i ia meriele de aur. Și cunoscând acest oracol, Atlas s-a mâniat nespus.

Și, coborându-se flăcăul în acea țară desfătă, cu gând să ceară de mâncare, s-a pomenit în piept cu pietre și palmuit fără cruțare cu vorbe grele, de ocară.

— Ce vrei?... Ce cauți?... striga titanul. Vrei poate meriele de aur? Pleacă de-aici, că teucid... Netrebnic fiu al celui care mi-a pus povara asta-n spate...

Și l-a lovit cu-atâta ură, încât Perseu, până la urmă, n-a putut să se stăpânească.

— Ești un titan bătrân și prost, a glăsuț fiul lui Zeus. Tatăl meu te-a năpăstuit; dar eu nu-i semăn în nimica. M-am luptat numai pentru oameni, și am răpus-o pe Meduză. Vream să mă lupt și cu alți monștri. Tu m-ai lovit însă cu ură, deși eram nevinovat. Nu-ți doream meriele de aur. Îți ceream doar o-mbucătură, și cel mult un căuș de apă. Și fiindcă nu vreau să lovesc pe fiul marelui Iapet, am să-ți plătesc insulta altfel...

Și-a scos, din sacul fermecat, capul oribil al Meduzei. L-a pus în fața lui Atlas. Iar el – cum a cătat spre cap – a împietrit numaidecât. Oasele lui s-au făcut stânci. Umerii s-au schimbat în creste. Barba și perii de pe cap s-au preschimbat, ca prin minune, în arbori deși, păduri întregi, întunecoase și-ncălcite. S-a făcut muntele Atlas, purtând încă pe umeri cerul, cu stelele-i nenumărate.

Spatele lui s-a-ncovoiat sub apăsarea dureroasă a bolții grele, înstelate. Cu deznădejde s-a-ncordat, să-și mai păstreze-nfățișarea de titan. S-a sprijinit pe talpa

stângă și pe genunchiul drept. Zadarnic!... Soarta i-a fost pecetluită. Trupul i-a fost pietrificat.¹

DEASUPRA ETIOPIEI

Și, întristat de întâmplare, Perseu s-a hotărât să plece din țara regelui Atlas. A luat din pomi câteva fructe, s-a adăpat la un izvor și s-a-nălțat din nou în slavă, cu-naripatele-i sandale.

A tot zburat întreaga noapte peste pământul Africii. În zori, cum povesteau aezii în cântecele de demult, s-a pomenit că se găsește sub cerul Etiopiei².

„S-a făcut ziuă, și-a spus el. De zbor mai cu temei acum, și nu mă rătăcesc pe cale, până la noapte sunt acasă...”

Dar nu și-a isprăvit tot gândul și a zărit pe malul mării ceva cam neobișnuit. O fată tânără, gingașă, era urcată pe o stâncă. Trupul ei, jumătate gol, se zbuciuma, legat în lanțuri, și lacrimi i se prelingeau, în lungi șiroaie arzătoare, pe chipul alb, fermecător. O groază fără de pereche se oglindea în ochii săi, ce-aveau culoarea viorelei.

Iară pe mal gemeau părinții, regele țării și regina. Și sus, pe zidurile sure ale orașului regal, stătea mulțimea-ncremenită, și mulți plângeau înduioșați.

---

¹ Într-o statuie cioplită de un artist necunoscut din secolul I al erei noastre, aparținând muzeului din Napoli, îl vedem pe Atlas susținând povara cerului, probabil în clipa când, după legendă, trupul său lua înfățișarea unui munte, muntele Atlas, din Africa.

² Elinii socoteau că Etiopia era la marginea de miazăzi a pământului.

Ce se-ntâmplase?

Soția regelui Cefeu, Casiopeea, se luase într-o zi la ceartă cu niște nimfe nereide.

Dintr-una într-alta, cum e cearta, Casiopeea se lăudase că fața ei e mai frumoasă și ochii-i mai străpungători decât ai nimfelor din mare.

Nimfele mării, supărate, s-au plâns zeiței Amfitrite, soția zeului Poseidon, care era tot o copilă a zeului marin Nereu.

Zeița și-a vestit bărbatul. Și el a poruncit să plece către regatul lui Cefeu cel mai teribil dintre monștri, pe care îi ținea în grajduri de marmură, în fundul mării. Să pustiască-ntreaga țară, și-n acest fel să le răzbune pe-acele nimfe nereide.

Monstrul s-a ridicat din valuri și-a pustii tot țărmul mării. A mâncat oameni, vite, păsări. Niciun pescar nu mai putea să iasă-n largul apelor, și niciun vas nu mai sosea în porturile lui Cefeu.

Văzând nenorocirea asta, regele a plecat îndată la un oracol al lui Zeus și l-a-ntrebat ce-i de făcut.

— Zeul Poseidon îți trimite osânda asta meritată, a răspuns Zeus, prin oracol. Ci, dacă vrei să-l împlânzești, nu poate fi decât o cale. Să dai pe dulcea-ți Andromeda, copila ta cea mult iubită, acestui monstru, s-o mănânce, în ziua când ajungi acasă...

— S-o dau pe fată?... Pe-Andromeda?... Asta îmi e peste putință! a spus Cefeu, cu glasul stins.

— Ba ai s-o dai, a cerut Zeus. Altminteri monstrul o să-nghită toți oamenii de prin orașe, și blestemele au să cadă asupra ta, rege Cefeu...

PERSEU CUNOAȘTE PE FIICA LUI CEFEU

Încovoiat de-asemena durere, regele s-a întors acasă. A chemat sfetnicii de taină și le-a mărturisit deschis poruncile date de Zeus. Iar ei, speriați, l-au sfătuit să o jertfească pe copilă.

— Nu, rege... Nu mai sta pe gânduri, au grăit sfetnicii cu grabă. Oare tu vrei să-ți pierzi puterea? O altă fată poți s-o capeți. Ești încă tânăr... și regina ți-e încă-ndea-juns de dragă... Dar alți supuși de unde-ți iei, de ți-i mănâncă pe toți monstrul?... Și, fără de supuși, puterea-ți se stinge ca o flacără. Deci nu mai sta și socoti. Sacrific-o pe Andromeda...

Și regele, ascultând sfatul, a dat poruncă unor sclavi să o aducă pe copilă.

Sclavii s-au repezit îndată în încăperea luminoasă, unde fecioara, Andromeda, ședea cu prietenele sale, brodând o haină pentru rege. Au smuls-o ca pe-o mieluşică, care e dusă la altar, să înroșească pedestalul cu sângele-i nevinovat. Au smuls-o și-au purtat-o-n brațe până la malurile mării.

În acest timp, aflând poporul de soarta ce se pregătea copilei regelui Cefeu, se grămădise sus, pe ziduri.

— Să n-o lăsăm!... glăsuiau mulți. De ce au osândit-o zeii pe ea, nu pe Casiopeea?... Casiopeea-i vinovată. Să moară ea, nu Andromeda...

Sfetnicii însă și oștirea îi îmbrânceau pe acei oameni. Îi goneau înapoi, pe ziduri.

— Poruncile, pe care Zeus se-ndură să ni le trimită, nu le putem noi cumpăni, răspundeau ei. Noi avem numai datoria să le-mplinim cât mai curând. Casiopeea ar fi vrut să se jertfească bucuroasă în locul fetei sale dragi, dar Zeus nu s-ar fi-nvoit...

Sclavii-au legat-o pe fecioară pe-o stâncă ce ieșea din apă. I-au pus, pe brațele mai albe ca marmura albă de Paros, lanțuri mâncate de rugină, lanțuri ce zornăiau cumplit.

Și-au așteptat să vină monstrul. Să se ivească dintre valuri și s-o înhațe pe copilă.

Cum au legat-o pe-Andromeda, s-au văzut nimfe nereide scoțându-și pletele de aur din valurile înspumate și chicotind de mulțumire.

— În sfârșit, iată, ziceau ele, Zeus, din ceruri, ne răzbună cu mult mai bine ca Poseidon...

Însă tocmai atunci, prin aer, s-a arătat, zburând, Perseu. El a zărit-o pe fecioară. Lăsându-se domol pe stâncă a întrebat-o cu glas lin¹:

— O, tu, care deloc nu meriți să porți aceste lanțuri grele, fii bună, spune-mi cine ești, pentru ce te-au înlănțuit?

Întâi, frumoasa Andromeda nu îndrăznea nici să privească de-a dreptu-n față un bărbat, și se sfia să-i și vorbească. A, dac-ar fi avut atunci mâinile libere, desigur și-ar fi ascuns fruntea sfioasă în palmele-i micuțe, reci. Ochii i s-au umplut de lacrimi: un șuvoi proaspăt și amar. Atât i-era îngăduit. Dar, nevoind să pară astfel că-i vinovată cu ceva, a deschis gura și-a grăit. I-a povestit flăcăului tot ce dorise el să afle.

N-a apucat s-asculte totul, că valurile înspumate au început să fiarbă-n clocot și să vuiască din adânc, și dintre ele a țâșnit un monstru fără de pereche, acoperind cu trupul său o mare-n-tindere de ape. El a pornit, sălțând, spre stâncă...

---

¹ Întâlnirea celor doi tineri este cântată admirabil în *Meta-morfozele* poetului latin Ovidiu.

MONSTRUL LUI POSEIDON ESTE RĂPUS

Frumoasa Andromeda plânge. Tatăl nenorocit și mama, sub biciuirea disperării, jelesc și gem îndurerați. Mai ales mama e zdrobită!... Dar ei nu pot să o ajute. Plângând, aleargă lângă fată și-i dau ultima-mbrățișare.

Perseu atuncea le rostește:

— Eu sunt Perseu, fiul lui Zeus... Tot eu mai sunt și-nvingătorul Meduzei cea cu șerpi în plete... Și, după cum ați văzut singuri, călătoresc doar prin văzduh, având sandale-naripate. Sunt gata să mă lupt cu monstrul, călcând voința zeilor, pentru că hotărârea lor este nedreaptă și hapsână. Vă rog numai un singur lucru: dac-o salvez pe Andromeda, să mi-o dați mie de soție.

Părinții îi făgăduiesc mâna copilei lor iubite. Și îl imploră să se lupte. Ba îi promet că-i vor mai da și tot avutul lor ca zestre...

Atuncea, tânărul erou se-nalță repede-n văzduh. Umbra lui lunecă pe apă. Monstrul se-agită-nnebunit. Își uită drumul către stâncă. Vrea să-l ucidă pe flăcău...

Perseu, ca vulturul lui Zeus, se năpustește din văzduh și vără, până în plăsele, sabia sa cea arcuită, în trupul monstrului uriaș.

Rănit, monstrul se saltă-n aer, ca să ajungă la Perseu, și iar s-afundă-n apa mării și se rotește ca un lup când este încolțit de câini.

Dar cu aripile-i ușoare, Perseu plutește-n jurul lui și-i ocolește mușcătura. În schimb îi tot dă lovituri, de câte ori îi vine bine, în cap, în spate și în coaste.

Monstrul împrășc-acuma apa, și-un sânge negru și vâscos curge din botul său oribil. Sângele-acesta se îmbibă în încălțările de piele pe care le poartă Perseu.

Aripile de la sandale se moaie, nu mai au putere să îl înalțe pe erou. Dar el, luptând, sare pe-o stâncă al cărei vârf iese din apă... Cu mâna stângă se apucă de vârful stâncii colțuroase, iară cu dreapta își înfige sabia lui cea ascuțită, de trei sau patru ori, în monstru.

...Și viața monstrului se curmă. El piere-n apele adânci, urmat de nimfele speriate, care priviseră-n tăcere uluitoarea bătălie.

Iar strigătele de izbândă umplu de astă dată țărmlul. Oamenii toți se bucură. Ecoul lor s-aude-n ceruri, până-n palatele lui Zeus. Stăpânul zeilor privește cu încruntare pe pământ. Ba pune mâna chiar pe-un fulger ca să-l azvârle în eroul care-i nesocotea porunca. Dar o zărește pe-Andromeda, cu lanțurile sfărâmate, strânsă în brațe de Perseu. Și-și amintește o prevestire făcută de zeul Uranus. Perseu urma să se însoare, după această prevestire, cu-o fată ce-o scăpa de moarte. Era, desigur, Andromeda. Iară din spița lui Perseu și-a Andromedei, soața lui, urma să se ivească-n lume cel mai mare dintre eroi, purtând numele de Heracles. Și-acest Heracles trebuia să-l apere pe însuși Zeus, într-o vestită bătălie, dată cu groaznicii giganți.

De-aceea Zeus și-a lăsat din mâini ucigătorul fulger, iertând de moarte pe erou, în timp ce regele Cefeu și soața lui, Casiopeea, pregăteau nunta fiicei lor cu îndrăznețu-i salvator.¹

---

¹ Legenda aceasta palpitantă a fost înfățișată în numeroase opere antice. Salvarea Andromedei o vedem într-un vestit relief la Roma, în Muzeul Capitoliului, într-o pictură din Herculaneum și într-un fragment de pictură decorativă, ce se găsește în Muzeul de Artă din Cracovia. Pe urmă au zugrăvit-o Rubens, Pietro di Cosimo, Noël Coypel și alți artiști, iar Pierre Puget a dăltuit-o